

הנצחון הגדול בדברים הקטנים - מתוך בקדמת החפץ חיים לספר שמירת

הלשון:

ידוע הוא

שמפסקה היצר להאדם להתרחק ממצת שמירת הלשון ומללמד פרטי הדיון הזה, ואומר לה: מה תועלת תגיע לך, אם תלמד ותעמיק בזה הענין. האם תוכל להגיע עד קצבתה ולשמר את פיה בכל ימי חייה? הלאי ימשך הקיום על יום או יומים, ואפילו בזה הזמן המעט, האם תשמר בכל הענינים שצריך לשמור? הלא איש מדיני אתה, ויש לך עסקים רבים עם מאות בני אדם. שוב לך, שלא תתחיל בזה המדה קלל, כי היא מדה, שאין לה קצבה בזמן ובענין, כי כוללת לכל חלקי העתים והזמנים, אשר יתקיים האדם בימי חלדו, וגם כוללת לכל חלקי הענינים אשר בין אדם לחבר

תשובה 1: ובאר דברינו היטב בעזרת ה' ותבנה א. לענין טענת היצר שלא ימשך הדבר יותר מיזם או יומים, ישיב לו: לוי יהי בדברך, וכי בשביל זה צריך להתרפות מזה? הלא ידוע הוא, כי כאשר ילה, יתה מי שיהיה, אפילו עשיר גדול וכל שכן עני, על שפת הים, ויראה שפלט הים אבנים טובות ומרגליות, האם יתיר לנפשו מלהתרפות מללקטן מספית דבר שלא ימשך זמן לקיטתו רק על איזה שעות, ולכל היותר יום אחד? דזה אין שיה רק בדבר פחות ונבזה, לא כן באבנים טובות ומרגליות, היקרים מאד בשונו, אשר כל כגע וכגע, אשר ילקטם ויתפשם תחת ידו, שיה יותר מפאה ימים אשר ילקט דברים פחותים. כן הדבר ממש בעניננו, דהלא ידוע מה שהביא הגר"א בשם המדרש, שעל כל כגע וכגע שאדם חוסם פיו, זוכה לאור הגנוז, שאין כל מלאך וברכה יכול לשער, ראה שלא נזכר במדרש חדש או שבוע או יום או שעה, רק כגע. וזוהי בעצם פונת הפתוב (משל ב' ד'): "אם תבקשנה כספך" וגו', שצריך האדם להתנהג בבקשת התכלית הנצחית, כמו שהוא מתנהג בבקשת הכסף והפוש

המטמוניות וזהו מה שאמר התנאי לא תרחיק עצמך מפדה שאין לה קצבה, כלומר שיחשבה האדם בנפשו לזכות ולמציאה כל מה שימצא ממנה.

ח"ב: ושמעתי בשם גאון אחד, ששאל אדם אותו, אם לא פא ברב התפלה והוא עומד בסוף התפלה, באיזה אופן יעבור את נפשו להתחיל לכאן, והשיבו, משל למה דבר דומה? לתינוקת אחת, שעמדה על השוק בסל גדול של ירקות למפר, ופגע בה אדם אחד והתחיל לחטוף מהפל, ונברלה ולא ידעה שום עצה איה לעשות. פקח אחד עמד למרחוק, אמר לה: מה תעמדי על מה תמתיני? עד שיחטוף מלו? הנה הוא חוטף גם את חטפי, וכל מה שיעלה בידך יתה שלה. כן הדבר ממש בענין התפלה, הנה היצר מתגבר על האדם ומפיל עליו עצלות ומחשבות זרות, עד שעל ידי זה לא פא בכמה וכמה ברכות מהתפלה, גם אתה תטף וזכר את עצמך בכל כתר לכאן בבככות, אשר עדין הם לפניך.

פן הדבר ממש בענינו, היצר נצטרך ביום זה בדברים אסורים, אפה עמד והתחזק נגדו למחר
לנצחו. ואפילו אם, חס ושלום, יתקמי שינצתך עוד הפעם, אף על פי כן תזר והתחזק נגדו
להלחם אתו, ויבדאי יעזרך הקדוש ברוך הוא, שתהיה גם כן מתמנצחים, פי תבא לטהר
מסייעין אותו. כללו של דבר, כל ימיו של אדם תהיה מלחמה בינו ובין היצר, וזהו בעצם פגנת
חז"ל: לעולם ירגיז אדם וכו'. וזה מה שאמר הפתב (קהלת י' ד'): "אם רחם המושל תעלה
עליה, מקומה אל תנח".

תשובה 2: וכל זה הוא אפילו לפי דברי היצר, שלא תועיל ההסכמה והקבלה, שיקבל בלבו על
להבא, רק על ימים אחדים. אף כאשר נעמיק יותר בענין זה, תראה שטענת היצר שקר
מעקרו. פי כבר נבחנו בכור הנפיון, פי אם ירצה לעמל בזה, כל עוד שירגיל בזה, יקל הוא
להשמר. פי ירגיש בעת שיציא מפיו איזה דבר שלא כהגון, תחת אשר כפחלתו לא הרגיש
מתמת רב מרוצת הרגלו לכל הדברים אשר יחפץ, ובמעט זריזות לנפשו ימנע מדבארים
אסורים, אחר שאין לו עוד פת ההרגל לזה.

ואפילו אם ימשך איזה זמן, אשר לא יוכל לזרז את נפשו בענין זה מאיזה סבה, או שמצא את
עצמו בכמה פעמים, שצנח אותו היצר בענין זה, אף על פי כן אל יפל לבו: עליו להתנאש עוד
מענין זה, פי אם יחזק עוד את נפשו ויתעורר בענין השמיכה ויהיה הוא המנצח, ובכל ימיו
יתנהג כן, וזהו מה שאמר חז"ל (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע וכו',
וההרגזה הזו, הינו שיעשה עמו מלחמה לעולם, והינו כמו שפיתבנו.

דרוש בענין הקווי - הרמח"ל:

לישותך קיויתי - ראשית הבראה בתקוה, שכל התחתיים מצפים לשפעת העליונים על ידי
תפילה או שיר. כתיב "בראשית ברא אלוקים" (בראשית א, א), אין ראשית אלא תקוה. אין
הצמצום עשוי כי אם לצפות שיכנס בו קו אין סוף ב"ה וזה קו - לשון קווי תשובה.
בו וראה כל הבריות נבראו בלא שלימות, שנאמר, "אשר ברא אלוקים לעשות" (בראשית ב,
ג), שיעשו אחר כך בהמשיכם השפע לשלמותם; או במעשים טובים או בתפילה או בשיר.
המקוה תמיד בשמחה בלי צער. כי המצטער - תמיד הוא ביגון ואנחה וחושב שאין לו תרופה.
אבל מקוה אינו מצטער כי הוא מקוה תמיד, ואפילו אם יתמהמה - מחכה. נמצא התקוה
מחיה אותו. ומי שאינו מקוה - מיד מת, ונשאר רחוק מה' - על שאינו מקוה לה'. ומי שהוא
מקוה נאמר בו, גם "כי אשב בחושך ה' אור לי" (מיכה ז, ח), ה' דייקא, לישועתך קיויתי ה'.
המקוה אע"פ שיש לו מעט מעשים טובים לא יבוש, שנאמר, "וידעת כי אני ה' אשר לא יבשו
קווי" (ישעיהו מט, כג). וזה כי יש לדל תקוה, ומי שהוא דל ממעשים טובים יש לו תקוה, כי
השם מתגלה עליו ומעביר כל פשעים. וזה סוף התקון - מגדל תקות כל ישראל באורך הגלות
ובוטחים באמונה שיגאלו. וסוף התקוה, "ומשתי את עון הארץ" (זכריה ג, ט), וזה לישועתך
קיויתי. כי זה כבוד המלך שבטחים בו. בא תבוקק והעמידה על אחת: אמונה - תקוה.

קוה אל יתנה חזק ואמץ לבך (קוה אל יתנה): (תהילים כז יד)

מלבים - מבאר כי התקוה לה' נבדלת מן התקוה לב' בשני דברים, א. שהתקוה לזולתו הלא תוחלת
ממושכה מחלה לב, אבל ע"י הקווי לה' חזק ואמץ לבך שהיא תתן חוזק ואומץ לב, ב. הקווי לזולתו
אין התקוה תכלית לעצמה רק תכלית הקווי הוא שימצא מבוקשו, וא"כ תכלית הקווי הוא שלא יקוה
עוד, ר"ל שישג תקותו ולא יצטרך עוד לקוות, אבל הקווי לה' היא תכלית לעצמה, עד שתכלית הקווי
הוא שיחזק לבו ויחזור ויקוה, ע"א קוה חזק וקוה אל ה'.